

MARIAN MALARZ

ur. 1922; Skoki

Miejsce i czas wydarzeń	Skoki, Radzyń Podlaski, Czemierniki, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, dwudziestolecie międzywojenne, Czemierniki, Radzyń Podlaski, Skoki, Żydzi w Czemiernikach, Żydzi czemierniczcy, Żydzi w Radzynie Podlaskim, Żydzi radzyńscy, Żydzi w Skokach, święta żydowskie, szabat, kirkut w Czemiernikach

W sobotę był szabat

W Czemiernikach, tak samo i w Radzynie była bożnica – synagoga. Ja osobiście w niej nie byłem. Ponieważ było dużo Żydów w Czemiernikach, cmentarz ich był na skraju lasu. I myśmy, jako uczniowie idący do szkoły, zwłaszcza w sobotę, bo sobota była dniem nauki w szkołach, słyszeli płacz, zawodzenie Żydów na grobach swoich najbliższych. To było takie dość wzruszające.

Szabat był w sobotę, więc oni nie pracowali, żadnej pracy nie wykonywali, nawet ci starsi Żydzi mieli według ich tradycji zabronione, na przykład kuchnia była, nie było wtedy gazu, więc taki Żyd nałożył drzewo, słomę, ale nie zapalił, bo można było przygotować drzewo, żeby zagotować coś czy ugotować, czy zagotować herbatę. Ale im nie wolno było według ich tradycji i wzywali wtedy Polaków, żeby im zapalić w kuchni. Ja pamiętam też – jeden Żyd mnie poprosił, żebym zapalił to ognisko pod kuchnią. A co oni robili? No więc oni raczej szli, jak powiedziałem, na cmentarz, w swoje święta, albo do synagogi i nie pracowali – spacerowali. Nieraz się spotykało Żydów spacerujących w sobotę, jak śmy szli do szkoły. Żydzi w mojej wiosce [Skoki] też mieli ziemię – gospodarstwo, byli rolnikami, mieli krowę, konia, bo musieli to obrobić wszystko. Gdy chodzi o ogrody, przeważnie sadzili cebulę. Oni dużo spożywali tej cebuli, dużo w ich ogrodach było miejsca poświęconych cebuli. Ale w takim na przykład Radzynie, to oni przeważnie utrzymywali się z handlu, ze sklepów.

Data i miejsce nagrania	2006-03-09, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"